

Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Profesyonel Değerleri ile Tutumları Arasında İlişki Var mıdır?

Is There a Relationship Between Nursing Students' Professional Values and Attitudes Towards the Profession?

Esin Sevgi Doğan¹, Özden Dedeli Çaydam², Sezgi Çınar Pakyüz³, Beray Peker⁴, Dilek Kılınç⁵
Öz

Amaç: Çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ve tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipteki araştırmanın örneklemini, Mart-Mayıs 2019 tarihlerinde bir fakültenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 415 öğrenci oluşturdu. Veriler, "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ)-Revize" ve "Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ)" kullanılarak toplandı. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri sayı yüzde dağılımı ve medyan ile sunuldu. Veriler, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Spearman korelasyon katsayısı ile analiz edilerek değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin 338 (%81.45)'i kadın ve 133 (%32.05)'ü ikinci sınıf öğrencisiydi. Öğrencilerin PHDÖ-Revize' den aldıkları puan ortalaması 101.83±19.42, ÖHYPTÖ'nden aldıkları puan ortalaması 107.31±17.21 olarak bulundu. Öğrencilerin cinsiyetine ve sınıfına göre ÖHYPTÖ (sırasıyla p<0.001 ve p=0.002) ve PHDÖ-Revize (sırasıyla p=0.010 ve p<0.001) puanları açısından anlamlı fark saptandı. Öğrencilerin ÖHYPTÖ ve PHDÖ-Revize puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı korelasyon bulundu (p<0.001, r=0.460).

Sonuç: Öğrencilerin ÖHYPTÖ ve PHDÖ-Revize puanlarının iyi düzeyde olduğu belirlendi. Öğrencilerin PHDÖ-Revize puanları arttıkça ÖHYPTÖ puanlarının arttığı görüldü. Erkeklerin ve dördüncü sınıf öğrencilerinin ölçeklerden aldıkları puanların daha düşük olduğu belirlendi. Buna göre; erkek öğrencilerin mesleğe yönelik olarak değer algılarını ve tutumlarını olumlu yönde arttırmak için desteklenmesi ve dördüncü sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik değer algısı ve profesyonel tutumlarının azalmasına neden olabilecek faktörlere ilişkin yeni araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, profesyonel, öğrenci, tutum

Abstract

Aim: To evaluate the relationship between the professional values and attitudes of nursing students.

Method: The sample of the descriptive-cross-sectional study consisted of 415 students studying in the nursing department of a faculty between March-May 2019. The data were collected with "Descriptive Characteristic Form", "Professional Values Scale(PVS)-Revised" and "Student Nurses Professional Attitude Scale (SNPAS)". Descriptive statistics were presented with number percentage distribution and median. Data were analyzed using Mann-Whitney U test, Kruskal Wallis test, Spearman correlation coefficient.

Results: Of the students, 338 (81.45%) were female and 133 (32.05%) were second-year. The students' PVS-Revised mean score was 101.83±19.42, and their SNPAS the mean score was 107.31±17.21. A significant difference was in terms of SNPAS (p<0.001 and p=0.002, respectively) and PVS-Revised (p=0.010 and p<0.001, respectively) scores according to gender and class of them. A significant positive correlation was between the students' SNPAS and PVS-Revised scores (p<0.001, r=0.460).

Conclusion: The students' SNPAS and PVS-Revised scores were good. As the students' PVS-Revised scores increased, their SNPAS scores increased. The scores of males and fourth-class students' the scales were lower. According to this; It is recommended to support male students to increase their value perceptions and attitudes towards the profession in a positive way, and to conduct new research on the factors that may cause a decrease in the fourth grade students' value perception and professional attitudes towards the profession.

Key words: Attitude, professional, student, values

¹**Sorumlu Yazar,** Araştırma Görevlisi Doktor, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa/ Türkiye, E-mail: esinsevgi1990@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0301-3062

²Doçent Doktor, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa/Türkiye, ORCID: 0000-0003-0558-9400

³Profesör Doktor (Emekli Öğretim Üyesi), Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa/Türkiye, ORCID: 0000-0002-6598-8801

⁴Hemşire, Kırklareli Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kırklareli/Türkiye, ORCID: 0000-0001-8048-4735

⁵Hemşire, Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kocaeli/Türkiye, ORCID: 0000-0001-8099-7573

Geliş Tarihi: 12 Temmuz 2023, Kabul Tarihi: 22 Eylül 2023, Yayınlanma Tarihi: 23 Ekim 2023

*Bildiri Sunumu: Bu araştırma, 25-27 Nisan 2019'da Afyon'da düzenlenen 18. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde Poster Bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Son yıllarda yaşanan toplumsal değişikliklerden hemşirelik mesleği de etkilenmiştir. İçerisinde bulunduğu çağda nitelikli bakım sunmak için hemşireler; geleneksel bakımdan profesyonel bakım anlayışına doğru bir geçiş yaşamıştır.¹ Bu durum, profesyonel hemşirelere olan ihtiyacın daha da artmasına neden olmuştur.² Profesyonellik, çeşitli yeteneklere yönelik biçim, tutum ve davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Toplum, profesyonel bireylere daha fazla saygı duyduğundan çoğu meslek profesyonelleşmeyi bir başarı lt olarak görmektedir. Meslekte profesyonelleşme başarı olarak görüldüğünden dolayı yüksek düzeyde eğitim alınmalı, yapılan iş önemsemeli, mesleki olarak rgtlenmemeli, etik ilkelere sahip olunmalı, yardım etmeye istekli olunmalı, sorumluluk alınmalı ve karar verme kabiliyetine sahip olunmalıdır.³

Hemşirelik mesleğinin profesyonel statüye ulaşması ve insana dolayısı ile topluma daha nitelikli ve verimli bakım hizmeti sunması için hemşirelerin profesyonel kimliklerinin ve mesleki değerlerinin güçlü olması oldukça önemlidir.⁴ Literatürde, profesyonel mesleki değerleri yüksek olan hemşirelerden bakım alan hastaların memnuniyetinin daha fazla olduğu, hasta bakımının kalitesinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir.^{5,6} Ayrıca, profesyonel hemşirelerin mesleklerinden daha çok doyum aldıkları ve memnuniyetlerinin daha yüksek, tükenmişlik düzeylerinin ve işten ayrılma oranlarının daha az olduğu vurgulanmaktadır.⁷ Bu yüzden, hemşireler mesleğe yönelik profesyonel değerlere sahip olmalıdır.⁶

Mesleğe yönelik profesyonel değerler, bireylerin mesleğine yönelik tutumunda önemli bir yere sahiptir.⁸ Mesleğe yönelik tutum, bireyin mesleğine yönelik duygularının, davranışlarının ve mesleğe olan bağlılığının bütünüdür.⁹ Bu yüzden mesleğe yönelik profesyonel değerler bireylerde bir iş ya da mesleğe karşı olumlu ya da olumsuz tutum geliştirme ya da şekillendirmede önemli bir yere sahiptir.⁸ Ancak, mesleğe yönelik profesyonelleşmenin sağlanabilmesi ve mesleğe yönelik olumlu tutumun geliştirilebilmesi için nitelikli bir eğitim de gerekmektedir.¹

Eğitim ve öğretimin niteliği, mesleğin profesyonelliğini belirlemede önemli kriterlerden biridir.¹ Bireylerin mesleki profesyonel kimlik kazanması, okul ile başlayıp çalışma hayatı boyunca gelişmeye devam eder.¹⁰ Bu nedenle, hemşirelik ğrencilerinde daha öğrencilik yıllarında mesleğe yönelik bilinç oluşturmak, ilerde mesleğin profesyonelleşmesini sağlayacaktır. Sonuçta, sağlık alanında bakım kalitesinin artması hemşirelerin profesyonel tutum geliştirebilmesi ile sağlanacaktır.¹ Bu nedenle, hemşirelerin daha öğrencilik yıllarından itibaren profesyonel değer ve tutumlar konusunda desteklenmesi gerekmektedir. Literatürde de mesleğine yönelik olumlu görüşlere ve tutumlara sahip hemşirelik ğrencilerinin

mesleğine uyum sağlamada, başarılı bir çalışma yaşamı sürdürmede ve mesleğin gelişmesinde önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır.¹¹ Bu bağlamda, hemşirelik mesleğini yapacak kişilerin daha öğrencilik yıllarından mesleğine yönelik değer ve tutumlarının olumlu şekilde gelişmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin hemşireliğe yönelik profesyonel değerleri ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesinin, hemşirelik mesleğinin gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin hemşireliğe yönelik profesyonel değerleri ve tutumları arasında ilişki olup olmadığını incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel değerleri ile tutumları arasında ilişki var mıdır?
- Sosyodemografik özelliklere göre hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel değerleri açısından fark var mıdır?
- Sosyodemografik özelliklere göre hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel tutumları açısından fark var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, kesitsel ve tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü'nde 2018-2019 eğitim öğretim yılında bahar döneminde öğrenim gören üniversite öğrencileri araştırmanın evrenini (N=590) oluşturdu. Herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmedi. Araştırmaya katılmayı kabul eden 415 öğrenci (katılım oranı %70.33) araştırmanın örneklemini oluşturdu. Hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerin mesleğe yönelik profesyonel değer ve tutumlarını üçüncü ve dördüncü öğrencilerinin profesyonel değer ve tutumları ile karşılaştırabilmek için birinci ve ikinci sınıf hemşirelik öğrencileri araştırmaya alındı. Araştırmanın yapıldığı bölümde öğrenciler birinci sınıftan itibaren klinik uygulamaya çıkmaktaydı. Öğrenciler temel mesleki derslerde başarılı olduktan sonra son sınıfa geldiklerinde intörlük eğitimi almaktaydı. İntörlük eğitiminde öğrenciler öğrendikleri hemşirelik bilgilerini ve becerileri klinikte uygulamaktaydı. Ayrıca, araştırmanın uygulandığı bölümde Türk Hemşireler Derneği Öğrenci Komisyonu Temsilciliği'nde yer alan öğrenciler bulunmaktaydı.

Örnekleme Dahil Olma ve Dışlanma Kriterleri

Veri toplama gününde okulda olan, 18 yaş ve üzeri, bölüm derslerine kayıt yaptıran, devam eden ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler örnekleme dahil edildi. Bölüm derslerine kayıt yaptıran, devam etmeyen ve çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler örneklemeden dışlandı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; Tanıtıcı Özellikler Formu, Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği-Revize ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ile toplandı.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Yaş, cinsiyet, sınıf, bölüme isteyerek gelip gelmediği gibi soruları içeren araştırmacılar tarafından literatür taranarak^{1, 3, 8,10} oluşturulan anket formudur. Bu form, dokuz adet çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği-Revize: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Geçkil ve arkadaşları (2012)¹² tarafından 328 hemşirelik öğrencisi ve 57 hemşire ile yapılan ölçek Weis ve Schank (2009)¹³ tarafından geliştirilmiştir. “Önemli değil”, “Biraz önemli”, “Önemli”, “Çok önemli” ve “Oldukça önemli” şeklinde yanıtlanan ölçek, 26 maddeden oluşan, 5 faktörlü (Bakım Verme: Faktör 1, Profesyonellik: Faktör 2, Aktivizm: Faktör 3, Adalet: Faktör 4, Sadakat: Faktör 5) bir ölçektir. Ölçekten toplam 26-130 arasında bir puan alınmaktadır ve yüksek puanlar yüksek profesyonel değerleri ifade etmektedir. Weis ve Schank’ın çalışmasında ölçek Cronbach alfası 0.94,¹³ Geçkil ve arkadaşlarının çalışmasında ölçek Cronbach alfası 0.92 bulunmuş olup,¹³ bu çalışmada 0,93’tür.

Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği: Ölçek, Hisar ve arkadaşları (2010) tarafından geliştirilmiştir.¹⁴ 28 maddeden oluşan ölçek beşli likert tiptedir. Ölçekteki her ifade hiç katılmıyorum (1) ile tamamen katılıyorum (5) arasında puanlandırılmaktadır. Ölçekteki bazı maddeler (10, 11, 12, 13 ve 14) ters kodlanmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması iyi profesyonel tutumun olduğunu gösterir. Ölçek, yeterlilik ve sürekli eğitim, bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma, komitelerde çalışma, mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim, otonomi ve iş birliği ile toplumsal hizmet etik kodlar ve teori alt boyutlarından oluşmaktadır.¹⁴ Ölçeğin orijinali için Cronbach alfa 0.90 olup,¹⁴ bu çalışmada 0.92 bulundu.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Mart-Mayıs 2019 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplandı. Araştırmaya başlanmadan önce hemşirelik bölümü öğrencilerine araştırmanın amacı, kapsamı olası yarar ve zararları hakkında bilgi verilip Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile yazılı olurları alındı. Araştırma ders işleyişini bozmamak için ders

aralarında toplandı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik bölümü öğrencilerine anket formları dağıtılıp, bu formları doldurmaları beklendi. Veri toplama formlarının uygulanması yaklaşık 15 dakikada sürdü.

İstatistiksel Analiz

Veriler, bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik paket programında değerlendirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu tek örneklem Kolmogorov Smirnov testi kullanılarak, varyansların homojenliği ise Levene testi ile belirlendi. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri sayı, yüzde ve medyan ile sunuldu. İki grup arasındaki farklar Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla gruplar arasındaki fark Kruskal Wallis testi ile değerlendirildi. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde olarak kabul edildi. İkişerli olarak yapılan Mann-Whitney U karşılaştırma testlerinin önem seviyesi Bonferroni Düzeltmesi yapılarak belirlendi. Buna göre $p < 0.05$ önem seviyesi, yapılan ikili karşılaştırma sayısına bölünüp önem seviyesi bulundu. Toplam 6 adet ikili karşılaştırma olduğu için önem seviyesi $= 0.05/6 = 0.008$ olarak tespit edildi. İki kavram arasındaki ilişki Spearman korelasyon katsayısı ile belirlendi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik (13.02.2019/20.478.476) ve kurum (18.02.2019/2517928-051.99-) izni alındı. Ölçeklerin kullanımı için ise yazarlardan e-mail yoluyla izin alındı. Araştırmanın amacı, süreci ve anket formu hakkında öğrencilere açıklama yapılp, yazılı olurları alındıktan sonra veriler toplandı. Bu çalışma, Helsinki Bildirgesi İyi Klinik Uygulamalarına uygun olarak yapıldı.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.70 ± 1.40 yıl (18-29) olup büyük çoğunluğu kadın [$n=338$ (%81.45)], Anadolu Lisesi mezunu [$n=319$ (%76.87)]ve çok azı [$n=31$ (%7.47)] hemşire olarak çalışmaktaydı. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğunun [$n=340$ (%81.93)] hemşirelik bölümünü seçmekten memnun oldukları ve bu bölümü kendi istekleriyle seçtikleri [$n=169$ (%40.72)] belirlendi.

Tablo 1.Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri (n=415)

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	338	81.45
Erkek	77	18.55
Sınıf		
Birinci sınıf	99	23.86
İkinci sınıf	133	32.05
Üçüncü sınıf	84	20.24
Dördüncü sınıf	99	23.85
Mezun olduğu lise		
Anadolu Lisesi	319	76.87
Sağlık meslek lisesi	34	8.19
Diğer*	62	14.94
Hemşire olarak çalışma		
Evet	31	7.47
Hayır	384	92.53
Bölümünden memnuniyet		
Evet	340	81.93
Hayır	75	18.07
Hemşirelik bölümünü seçme nedeni		
Kendi isteği ile	169	40.72
Yakın çevrenin isteği ile	65	15.66
İş bulma kolaylığı nedeni ile	117	28.19
Diğer**	64	15.43
Hemşirelikte etik dersi alma durumu*		
Evet	183	44.10
Hayır	232	55.90
Bilimsel etkinliklere katılma durumu		
Evet	241	58.07
Hayır	174	41.93
Toplumsal etkinliklere katılma durumu		
Evet	115	27.71
Hayır	300	72.29
Yaş (yıl) [$\bar{X} \pm SS$ (Min-Maks)]		
	20.70 \pm 1,40 yıl	(18-29)

$\bar{X} \pm SS$: Ortalama \pm Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum,

*Hemşirelikte etik dersini, birinci sınıf öğrencileri, başka bir üniversiteden yatay ya da dikey geçiş ile gelen öğrenciler almamıştır.

**Tekrar kazanama korkusu, daha fazla maddi gelir istediği, özlük haklarının iyileşmesi

Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel değerleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan bu araştırmaya katılan öğrencilerin HPDÖ-Revize' den aldıkları toplam ölçek puan ortalaması 101.83 \pm 19.42 olarak belirlendi. Öğrencilerin ÖHYPTÖ'nden aldıkları toplam ölçek puan ortalaması 107.31 \pm 17.21 olarak belirlendi.

Araştırmaya katılan öğrencilerin HPDÖ-Revize ve ÖHYPTÖ puanları ortalamaları arasında mezun olduğu liseye, hemşire olarak çalışma durumuna, bölümden memnuniyete, hemşirelik bölümünü seçme nedenine, hemşirelikte etik dersini alma durumuna, bilimsel etkinliklere katılma durumuna ve toplumsal etkinliklere katılma durumuna göre anlamlı fark bulunmadı ($p > 0.05$). Bu nedenle tablolarda yer verilmedi.

Araştırmaya katılan öğrencilerin HPDÖ-Revize ($p=0.010$) ve alt boyutları [Bakım verme ($p=0.003$), Profesyonellik ($p=0.012$), Aktivizm ($p=0.015$), Adalet ($p=0.002$), Sadakat ($p<0.001$)] ile ÖHYTÖ ($p<0.001$) ve alt boyutları [Bilimsel bilgi yükünün arttırılmasına katkıda bulunma ($p=0.006$), Otonomi ($p<0.001$), İş birliği ($p=0.031$), Yeterlilik, Sürekli eğitim ($p=0.001$), Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim ($p=0.030$), Komitelerde çalışma ($p=0.007$), Toplumsal hizmet ($p=0.001$)] puanları açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulundu.

Katılımcıların HPDÖ-Revize ($p<0.001$) ve alt boyutları [Bakım verme ($p<0.001$), Profesyonellik ($p<0.001$), Aktivizm ($p<0.001$), Adalet ($p=0.001$), Sadakat ($p=0.001$)] ile ÖHYTÖ ($p=0.002$) ve alt boyutları [Otonomi ($p=0.007$), İş birliği ($p<0.001$), Yeterlilik, Sürekli eğitim ($p=0.040$), Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim ($p=0.002$), Toplumsal hizmet ($p=0.044$)] puanları açısından sınıfa göre anlamlı fark bulundu.

Sınıflar arasındaki farkın hangi sınıftan kaynaklandığını belirlemek için yapılan analizin sonuçlarına göre, öğrencilerin HPDÖ-Revize ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın birinci ve üçüncü sınıf (Toplam HPDÖ-Revize: $p<0.001$; Bakım verme: $P=0.001$; Profesyonellik $P<0.001$; Adalet: $P<0.001$; Sadakat $p<0.001$) ile üçüncü ve dördüncü sınıf (Toplam HPDÖ-Revize: $p<0.001$; Bakım verme: $P<0.001$; Profesyonellik $P<0.001$; Adalet: $P<0.001$; Sadakat $p<0.001$) arasında olduğu belirlendi. Bu bulguya göre, aradaki farkın üçüncü sınıf lehine olduğu görüldü. Ayrıca, toplam ÖHYPTÖ ile otonomi, iş birliği, yeterlilik, sürekli eğitim, mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim, toplumsal hizmet alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki farkın üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında olduğu belirlendi (Toplam ÖHYPTÖ: $p<0.001$; Otonomi: $P<0.001$; İş birliği $p<0.001$; Yeterlilik, Sürekli eğitim: $p<0.001$; Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim $p<0.001$; Toplumsal hizmet: $p=0.011$). Bu sonuçlara göre; aralarındaki farkın üçüncü sınıflardan kaynaklandığı saptandı.

Tablo 2. Öğrencilerin PHDÖ ve ÖHYPTÖ' den aldıkları puanlar ve cinsiyete göre puanları arasındaki farklar (n=415)

Ölçek puanları	Öğrenciler (n=415)		Kadın (n=337)		Erkek (n=77)		p
	Min-Maks	$\bar{X}\pm SS$	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	
Toplam PHDÖ	26.00-130.00	101.83±19.42	216.39	1.00-130.00	168.60	2.00-130.00	0.010
Bakım verme	8.00-40.00	32.43±6.34	216.32	1.00-40.00	171.47	1.00-40.00	0.003
Profesyonellik	7.00-35.00	26.56±5.46	215.07	1.00-35.00	176.97	2.00-35.00	0.012
Aktivizm	5.00-25.00	19.48±4.21	214.81	1.00-25.00	178.12	1.00-25.00	0.015
Adalet	3.00-15.00	11.92±2.51	215.95	1.00-15.00	170.52	1.00-15.00	0.002
Sadakat	3.00-15.00	11.49±2.63	217.91	1.00-15.00	164.48	1.00-15.00	<0.001
Toplam ÖHYPTÖ	52.00-136.00	107.31±17.21	218.95	52.00-136.00	159.94	52.00-136.00	<0.001
Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma	3.00-15.00	13.11±2.55	215.75	6.00-30.00	173.99	5.00-30.00	0.006
Otonomi	5.00-25.00	16.74±5.20	217.86	3.00-15.00	164.74	2.00-15.00	<0.001
İş birliği	3.00-15.00	12.80±2.71	214.06	5.00-25.00	181.39	5.00-23.00	0.031
Yeterlilik, Sürekli Eğitim	6.00-14.00	10.12±1.40	216.55	3.00-15.00	170.45	3.00-15.00	0.001
Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim	2.00-10.00	7.71±1.95	213.87	6.00-14.00	182.23	6.00-13.00	0.030
Komitelerde Çalışma	3.00-15.00	12.13±2.72	215.37	2.00-10.00	175.64	3.00-10.00	0.007
Toplumsal Hizmet	3.00-15.00	12.24±2.76	216.87	3.00-15.00	169.08	3.00-17.00	0.001
Etik kodlar ve Teori	3.00-15.00	12.24±2.76	215.19	3.00-15.00	176.45	3.00-17.00	0.009

n: Örneklem sayısı; *Min*: Minimum; *Maks*: Maksimum; $\bar{X}\pm SS$: Ortalama \pm Standart Sapma; ikili grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi uygulandı.

Tablo 3. Öğrencilerin sınıflarına göre HPDÖ-Revize ve ÖHYPTÖ' den aldıkları puanlar arasındaki farklar (n=415)

Ölçekler	Medyan				İkili Grup Karşılaştırması						
	1.sınıf (n=99)	2.sınıf (n=133)	3.sınıf (n=84)	4.sınıf (n=99)	p	S1-S3	S3-S4	S1-S2	S1-S4	S2-S3	S2-S4
Toplam PHDÖ	228.71	199.80	243.36	166.41	<0.001	0.001	<0.001	0.010	0.028	0.007	<0.001
Bakım verme	235.07	206.08	231.38	163.68	<0.001	0.001	<0.001	0.011	0.013	0.115	<0.001
Profesyonellik	232.19	197.74	237.35	172.69	<0.001	0.001	<0.001	0.023	0.037	0.017	<0.001
Aktivizm	226.01	197.27	249.41	169.27	<0.001	0.001	<0.001	0.010	0.037	0.002	<0.001
Adalet	216.18	203.47	243.60	173.69	0.001	0.001	<0.001	0.001	0.130	0.014	<0.001
Sadakat	217.91	201.12	245.61	175.43	0.001	0.001	<0.001	0.001	0.132	0.004	<0.001
Toplam ÖHYPTÖ	211.11	205.51	245.61	176.33	0.002	0.025	<0.001	0.651	0.030	0.020	0.061
Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma	205.66	201.99	229.93	199.80	0.301	0.225	0.189	0.752	0.712	0.105	0.859
Otonomi	210.61	206.33	239.43	180.97	0.007	0.052	0.001	0.781	0.047	0.028	0.086
İş birliği	205.01	216.13	243.19	170.21	<0.001	0.023	<0.001	0.491	0.033	0.103	0.004
Yeterlilik, Sürekli Eğitim	220.76	208.87	223.05	181.30	0.040	0.897	0.015	0.408	0.017	0.346	0.061
Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim	203.73	199.94	249.30	188.07	0.002	0.010	<0.001	0.820	0.357	0.002	0.446
Komitelerde Çalışma	200.98	205.39	229.40	200.37	0.304	0.144	0.145	0.759	0.986	0.123	0.715
Toplumsal Hizmet	210.07	195.95	238.51	196.22	0.044	0.071	0.011	0.337	0.373	0.011	0.990
Etik kodlar ve Teori	219.32	203.58	221.32	191.22	0.241	0.966	0.111	0.228	0.997	0.261	0.384

*S1: 1.sınıf, S2:2.sınıf, S3:3.sınıf, S4:4.sınıf

Araştırmaya katılan öğrencilerin HPDÖ-Revize toplam puanları ve ÖHYPTÖ toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon [ÖHYPTÖ toplam ($r=0.460$, $p<0.001$), Bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma ($r=0.187$, $p<0.001$), Otonomi ($r=0.349$, $p<0.001$), İşbirliği ($r=0.355$, $p<0.001$), Yeterlilik, Sürekli eğitim ($r=0.365$, $p<0.001$), Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim ($r=0.257$, $p<0.001$), Komitelerde çalışma ($r=0.313$, $p<0.001$), Toplumsal hizmet ($r=0.358$, $p<0.001$), Etik kodlar ve teori ($r=0.362$, $p<0.001$)] bulundu. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin ÖHYPTÖ toplam puanları ile HPDÖ-revize alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı korelasyon [Bakım verme ($r=0.395$, $p<0.001$), Profesyonellik ($r=0.423$, $p<0.001$), Aktivizm ($r=0.478$, $p<0.001$), Adalet ($r=0.421$, $p<0.001$), Sadakat ($r=0.412$, $p<0.001$)] tespit edildi.

Tablo 4. Öğrencilerin PHDÖ ve ÖHYPTÖ Puanları Arasındaki İlişki (n=415)

	Toplam PHDÖ		Bakım verme		Profesyonellik		Aktivizm		Adalet		Sadakat	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
Toplam ÖHYPTÖ	0.460	<0.001	0.395	<0.001	0.423	<0.001	0.478	<0.001	0.421	<0.001	0.412	<0.001
Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda bulunma	0.187	<0.001	0.145	0.003	0.185	<0.001	0.216	<0.001	0.149	0.020	0.202	0.001
Otonomi	0.349	<0.001	0.343	<0.001	0.297	<0.001	0.320	<0.001	0.320	<0.001	0.294	<0.001
İşbirliği	0.455	<0.001	0.397	<0.001	0.443	<0.001	0.450	<0.001	0.421	<0.001	0.359	<0.001
Yeterlilik, Sürekli Eğitim	0.365	<0.001	0.328	<0.001	0.330	<0.001	0.362	<0.001	0.349	<0.001	0.294	<0.001
Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim	0.257	<0.001	0.197	<0.001	0.255	<0.001	0.279	<0.001	0.259	<0.001	0.215	<0.001
Komitelerde Çalışma	0.313	<0.001	0.262	<0.001	0.283	<0.001	0.341	<0.001	0.268	<0.001	0.325	<0.001
Toplumsal Hizmet	0.358	<0.001	0.295	<0.001	0.315	<0.001	0.400	<0.001	0.320	<0.001	0.366	<0.001
Etik Kodlar ve Teori	0.362	<0.001	0.324	<0.001	0.303	<0.001	0.378	<0.001	0.326	<0.001	0.360	<0.001

r:Spearman korelasyon katsayısı

Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel değerleri ve tutumları arasında ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, katılımcıların yaş ortalaması 20.70 ± 1.40 yıl olup büyük çoğunluğu kadın ve çoğunluğu hemşirelik bölümünü seçmekten memnundu. Araştırma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir.^{3,10,15-19}

Katılımcıların çoğunluğu hemşirelik kendisi istediği için seçmişti. Yapılan araştırmalarında^{3,15,19} benzer sonuçlar bulunmuştur. Bu araştırmalardan farklı olarak yapılan bazı araştırmalarda da öğrencilerin çoğunluğunun iş bulma kolaylığı nedeniyle hemşirelik bölümünü seçtikleri bulunmuştur.^{10, 16-18} Bu bağlamda, ülkemizdeki öğrencilerin hemşirelik bölümünü seçmesine neden olan başlıca etkenlerin bölümü okumak istemeleri ve iş bulma kolaylığının geldiğini söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik profesyonel değerleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan bu araştırmaya katılan öğrencilerin Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği (PHDÖ)'nden aldıkları toplam ölçek puan ortalaması 101.83 ± 19.42 olup, literatür^{3,13,15,17,20-23} ile benzerlik göstermektedir. Ölçekten alınabilecek maksimum puanın 130 olduğu düşünüldüğünde araştırmaya katılan öğrencilerin profesyonel değerlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumun katılımcıların büyük çoğunluğunun (%81.93) bölümünden memnun olması ve çoğunluğunun (%40.72) mesleğini isteyerek seçmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca, bu araştırmanın yürütüldüğü fakültede Türk Hemşireler Derneği Öğrenci Komisyonu Temsilciliği'nde öğrencilerin bulunmasının ölçekten alınan puanının artmasına katkı sağlıyor olabilir. Nitekim literatürde de mesleki örgütlerin profesyonelleşmede, mesleki bilgilerin artmasında ve meslek üyelerinin mezuniyet sonrasında eğitiminin devam ettirilmesinde katkı sağladığı belirtilmektedir.²⁴

Araştırmaya katılan öğrencilerin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ)'nden aldıkları toplam ölçek puan ortalaması 107.31 ± 17.21 olup, literatür^{10,16,18,23,25} ile benzerlik göstermektedir. Buna göre; hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik profesyonel tutumlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalardan benzer sonuçların elde edilmesi, ülkemizde hemşirelik eğitiminin öğrencilere profesyonel tutumu geliştirecek şekilde verildiğini düşündürmektedir. Ayrıca, araştırmanın yapıldığı fakültede Türk Hemşireler Derneği Öğrenci Komisyonu Temsilciliği'nde öğrencilerin olmasının öğrencilerin mesleklerine karşı farkındalık oluşturmaya ve olumlu profesyonel tutum geliştirmelerine katkı sağlamış olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin PHDÖ ve ÖHYPTÖ puanları incelendiğinde kadın öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlendi. Literatürde de bazı araştırmalarda^{13,17,19,23} cinsiyetin hemşireliğe yönelik profesyonel değer algısını etkilediği bulunurken, bazı araştırmalarda^{3,15,20} etkisi olmadığı belirlenmiştir. Ancak, genel olarak değerlendirildiğinde kadınların erkeklere göre daha yüksek mesleğe yönelik profesyonel değer algısına sahip olduğu söylenebilir. Yine hemşirelik mesleğine yönelik tutum ile ilgili yapılan benzer çalışmalar^{23,25} da, benzer şekilde kadınların puanlarının erkeklere göre yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum; hemşirelik mesleğinin yıllardır kadınlara atfedilen bir meslek olması, bakım verme rolünün toplumda kadınlara yüklenmesi ve erkeklerin bu meslekteki rolünün yakın zamanda toplumsal kabul görmesi gibi nedenlerden¹⁹ kaynaklanabilir.

Öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin artmasıyla profesyonel değer algısı artmaktadır.²⁶ Hemşirelik öğrencilerin PHDÖ ve ÖHYPTÖ ölçeklerinden puanları incelendiğinde sınıfa göre öğrencilerin puanları arasında anlamlı fark olduğu ve bu farkın üçüncü sınıftaki öğrencilerden kaynaklandığı bulundu. Buna karşılık, bazı araştırmalarda^{3,15,27} sınıf arttıkça profesyonel değerler algısının arttığı, Karadağlı (2016)'nın çalışmasında birinci sınıf öğrencilerinin puanlarının diğer sınıflardaki öğrencilerden daha yüksek olduğu¹⁷, yapılan diğer araştırmalarda^{19,27} ise sınıflar arası anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Yine literatürde^{18,25} sınıf arttıkça profesyonel tutumun arttırdığı bulunmuştur. Bu araştırmanın yapıldığı üniversitede intörlük uygulamasının yapıldığı ve eğitim müfredatındaki tüm hemşirelik derslerinin tamamlandığı dikkate alındığında, mesleğe yönelik profesyonel değerler ve tutumlarının sınıf arttıkça artması beklenmekteydi. Bu nedenle, bu araştırma üçüncü sınıfların mesleğe yönelik profesyonel değer ve tutumlarının daha iyi olması beklenmedik bir durumdur. Bu durum, hemşirelik eğitimi boyunca öğrencilerinin ilk kez son sınıfa geldiklerinde gerçekten intörlük eğitimini aldıkları biriminin hemşiresi gibi uygulaması ve mesleğinin gereklilikleri ile karşılaşmış olmasında kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Mesleğe yönelik profesyonel değerlerin artmasının mesleğe yönelik tutumları olumlu şekilde etkileyebilir.^{28,29} Bu araştırma bulguları da bu düşüncüyü desteklemektedir. Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin HPDÖ-Revize toplam ve alt boyutlarından alınan puanları ile ÖHYPTÖ toplam ve alt boyutlarından alınan puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiş olup, mesleğe yönelik profesyonel değer algısı yüksek olan öğrenciler, mesleki değerlere karşı daha olumlu tutum sergilemektedirler. Bu araştırmaya benzer şekilde, Peksoy ve arkadaşları (2020) hemşirelik öğrencilerinde ve Zengin ve

arkadaşlarının (2018) hemşirelerde yürüttükleri araştırmalarda da profesyonel değer algısı ile mesleğe yönelik tutum arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.^{28,29}

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik değer algısı ve profesyonel tutumlarının iyi düzeyde olduğu belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik değerler algısı arttıkça mesleğe yönelik profesyonel tutumlarının olumlu şekilde etkilendiği görüldü. Erkek öğrencilerin mesleğe yönelik değerler algısı ve profesyonel tutumlarının kadın öğrencilere oranla daha düşük olduğu görüldü. Beklenmedik şekilde, dördüncü sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik değer algısı ve profesyonel tutumlarının düşük olduğu belirlendi. Bu bağlamda, son yıllarda meslekte sayıları giderek artmakta olan erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik değer algılarını ve tutumlarını olumlu yönde arttırmak için desteklenmesi, dördüncü sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik değer algısı ve profesyonel tutumlarının azalmasına neden olabilecek faktörlere ilişkin yeni araştırmalar yapılması ve bulgular doğrultusunda öğrencilerin desteklenmesi önerilmektedir.

Finansman

Bu araştırma için, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki finansman kuruluşlarından belirli bir destek alınmadı.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Kaynaklar

1. Yılmaz D, Polatdemir E. Hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin profesyonel davranışlarının incelenmesi. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2020;5(2):281-8. doi:10.26453/otjhs.578577.
2. Björkström MN, Athlin EA, Johansson IS. Nurses development of professional self- frombeing a nursing student in a baccalaureate programmeto an experienced nurse. J Clin Nurs. 2008;1380-91. doi:10.1111/j.1365-2702.2007.02014.x.
3. Elmalı H. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. Journal of Academic Research in Nursing. 2020;6(1):125-31. doi:10.5222/jaren.2020.59272.
4. Sabancıoğulları S, Doğan S. Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012;15(4):275-82.
5. Alidina K. Professionalism in post-licensure nurses in developed countries. J Nurs Educ and Prac. 2013;3(5):128-37. doi:10.5430/jnep. v3n5p128.
6. Çelik S, Ünal Ü, Saruhan S. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2012; 20:193-9.

7. Vliegheer K, Milisen K, Wouters R, Scheepmans K, Paquay L, Debaillie, R. et al. The professional self-image of registered home nurses in flanders (Belgium): a cross-sectional questionnaire survey. *Appl Nurs Res.* 2011;24(1):29-36. doi: 10.1016/j.apnr.2009.02.001.
8. Bektas F, Nalcaci A. The relationship between personal values and attitude towards teaching profession. *Educational Administration: Theory and Practice.* 2012;12(2):1239-48.
9. Polat S, Arslan Y, Satıcı A. Öğretmenlerin mesleki tutumları ile sınıf disiplin modeli tercihleri arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2016;36(3):675-69.
10. Ak B, Cerit B, Dikmen Y, Erol F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi.* 2018;27(4):232-42.
11. Dinç S, Kaya Ö, Şimşek Z. Harran Üniversitesi SYO öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki bilgi düşüncesi ve beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi.* 2007.10(1):1-9.
12. Geçkil E, Ege E, Akin B, Göz F. Turkish version of the revised nursing professional values scale: validity and reliability Assessment. *Jpn J Nurs Sci.* 2012; 9:195-200. doi: 10.1111/j.1742-7924.2011.00202.x
13. Weis D, Schank MJ. Development and psychometric evaluation of the nurses professional values scale-revised. *J Nurs Meas.* 2009;17(3):221-31. doi: 10.1891/1061-3749.17.3.221.
14. Hisar F, Karadağ A, Kan A. Development of an instrument to measure professional attitudes in nursing students in Turkey. *Nurse Educ Today.* 2010;30(8):726-30.
15. Avcı SÇ, Işık G, Çetişli NE, Üşümez D, Şencandan B, Bektaş C. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ve kariyer planları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi.* 2019;6(2):1-10. doi: 10.17681/hsp.441835
16. Çelik SD, Erdem Y. Bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonellik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.* 2019;12(2):126-33.
17. Karadağlı F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2016;9(2):81-91.
18. Karadağ A, Hisar F, Çelik B, Baykara ZG. Determining professionalism in Turkish students nurses. *Journal of Human Sciences.* 2016;13(1):674-82. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.2976>.
19. Dönmez RÖ, Özsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. *Pak J Med Sci.* 2016;32(4):988-93. doi: 10.12669/pjms.324.10616
20. Görüş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi.* 2014;5(3):137-42. doi: 10.5505/phd.2014.74046
21. Jacobucci TA, Daly BJ, Lindell D, Griffin MQ Professional values, self-esteem, and ethical confidence of baccalaureate nursing students. *Nurs Ethics.* 2013; 20:479-90. doi:10.1177/0969733012458608.
22. Lin YH, Wang LS. A Chinese version of the revised nurses professional values scale: reliability and validity assessment. *Nurse Educ Today.* 2010; 30:492-8. doi: 10.1016/j.nedt.2009.10.016.
23. Okuyan CO, Çağlar S, Erden Ç. Hemşirelik öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumları, profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler: tanımlayıcı bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2020;9(4):324-32. doi:10.37989/gumussagbil.667592.

24. Harmancı AK, Baykal Ü. Hemşirelerin mesleki ve sendikal örgütlenmelere ilişkin görüşleri. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2006;14(56):194-206.
25. Taşkıran N, Çevik-Akyıl R, Kahraman A, Erdem N, Çıtlık-Sarıtaş S. Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2020;1(1):14-28.
26. Kantek F, Kaya A, Gezer N. The effects of nursing education on professional values: a longitudinal study. Nurse Educ Today. 2017; 58:43-6. doi: 10.1016/j.nedt.2017.08.004.
27. Kim JS. Relationship between incivility experiences and nursing professional values among nursing students: moderating effects of coping strategies. Nurse Educ Today. 2018; 65:187-91. doi:10.1016/j.nedt.2018.03.007
28. Peksoy S, şahin S, Demirhan İ, Kaplan S. Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakóltesi Dergisi. 2020; 7(2):104-12. doi:10.31125/hunhemsire.763138.
29. Zengin M, Yayan EH, Yıldırım N, Akın E, Avşar Ö, Mamiş E. Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018;5(2):1-7.